

Stortingets presidentskap
v/ stortingspresident Olemic Thommessen

kristel.rustad@stortinget.no

Oslo, tirsdag 18. februar 2014

Innspill til presidentskapets behandling av Dokument 8:4 (2013-2014)

På vegne av Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening, Transparency International Norge og Norsk kommunikasjonsforeningen sender vi herved et skriftlig innspill til presidentskapets behandling av Dokument 8:4 (2013-2014) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja, Terje Breivik og Pål Farstad om innføring av lobbyregister.

Debatten rundt regulering av påvirkningsarbeid, på folkemunne kalt "lobbyisme", har vært oppe til diskusjon ved flere anledninger de senere år. Det siste halvåret har debatten rundt innsyn i norske kommunikasjonsbyråers kundelister gitt fornyet kraft også til debatten om et norsk lobbyregister. Vi ser et økende ønske om et åpnere samfunn, med større gjennomsiktighet i demokratiske prosesser. Dette ønsket er noe vi støtter og mener at et lobbyregister som blir både utformet og håndhevet på riktig måte vil kunne styrke det norske demokratiet i årene som kommer.

Som representanter fra ulike deler av offentligheten, ønsker Presseforbundet, Redaktørforeningen, Transparency International Norge og Kommunikasjonsforeningen å bidra til å skape større gjennomsiktighet og åpenhet omkring strukturert påvirkning i demokratiske prosesser. Transparency International Norge sin rapport «Norges integritetssystem – ikke helt perfekt?» fra 2012, viste at det tross jevnt over gode resultater, ikke stod så bra til med Stortingets integritetsmekanismer. Som et av tiltakene, foreslo Transparency International Norge at det burde innføres et norsk lobbyregister.

27. januar 2014 la Presseforbundet, Redaktørforeningen, Transparency International Norge og Kommunikasjonsforeningen frem et felles forslag til hvordan et lobbyregister i Norge kan se ut. Som bakgrunn for dette forslaget lå en analyse av eksisterende registre, blant annet i EU og i Washington (se vedlegg). Denne analysen viste en rekke interessante elementer som var utslagsgivende for veivalgene våre.

Det ene er spørsmålet om det skal være frivillig eller obligatorisk registrering. Ser man til andre lands erfaringer, ikke minst i EU, fremstår et obligatorisk system som betydelig mer velfungerende, og dermed troverdig. For sivilsamfunnets tillit til reguleringen er det avgjørende at den bidrar til å styrke demokratiet og de demokratiske prosessene.

Et viktig spørsmål er hvor omfattende et lobbyregister bør være for å oppnå ønsket effekt, herunder hvem som skal være forpliktet å registrere seg. I noen land er det kun den, eller de, som tar direkte kontakt med politiske myndigheter som registreres, mens det i andre land også er de eksterne rådgiverne som har bistått i påvirkningsarbeidet som må registreres. Man må også ta stilling til om politiker(e) som lobbyisten møter skal registreres i lobbyregisteret.

Et annet viktig veivalg man må gjøre er å definere hvor omfattende registreringen bør være rundt selve saken man ønsker å påvirke. Noen land har inkludert nøyaktig hvilken politisk prosess og sak lobbyarbeidet har som hensikt å påvirke, mens andre har begrenset detaljene i lobbyregisteret til kun mer overordnet område og ansvarlig departement som mottaker av påvirkningsarbeidet.

Ser man på de historiske erfaringene med lobbyregister fra andre land, vil selve tilgjengeligheten av registeret stå helt sentralt. Man må stille seg et grunnleggende spørsmål om hvem lobbyregisteret er til for og hvor mye informasjon som skal være tilgjengelig for denne brukeren. En annen dimensjon av tilgjengelighet er om det skal være elektronisk søkbart for brukeren, for eksempel gjennom nettsidene til Stortinget eller regjeringen, eller om det skal være innsyn i lobbyregisteret knyttet til konkrete innsynsbegjæringer. I spørsmålet rundt tilgjengelighet vil man også være nødt til å ta stilling til om det er innhold i registeret som skal kunne unntas offentlighet.

Et register vil åpenbart innebære en sterkere kontroll med hvem en politiker har kontakt med, og kan dermed bidra til å heve terskelen for muligheten og villigheten til å ta kontakt med norske politikere. Derfor er det avgjørende at registeret tar høyde for at privatpersoner som har behov for å unntas, som f.eks. varslere, må kunne møte politikerne uten å registrere seg.

Med utgangspunkt i disse veivalgene kom Presseforbundet, Redaktørforeningen, Transparency International Norge og Kommunikasjonsforeningen frem til følgende felles forslag til hvordan et lobbyregister i Norge kan se ut:

- Registreringen må være obligatorisk.
- Både personen og virksomheten som tar kontakt, samt de som har vært involvert i forberedelsene må registreres.
- Politikerens som møter lobbyisten må registreres.
- Det må oppgis hvilken interesse den som ønsker å påvirke representerer.
- Formålet med kontakten må oppgis, dvs. hvilken politisk prosess man ønsker å påvirke og hvilken sak det gjelder.
- Registeret må være elektronisk søkbart for alle.

Vi er klar over at dette kanskje ikke er et perfekt forslag. Vi er også klar over at det ikke er mulig å registrere all kontakt eller få full innsikt. Likevel mener vi at mer innsikt og mer gjennomsiktighet vil være et gode for samfunnet.

I forbindelse med maktutredningen ble det gjort en studie av stortingsrepresentanters og lederes holdninger til, og bruk av profesjonell lobbyisme (Gullberg og Helland 2003). 65,5 prosent av stortingsrepresentantene var helt eller delvis enig i at profesjonell lobbyisme kan bidra til at viktige saker blir grundigere belyst, samtidig som 88,4 prosent av stortingsrepresentantene var helt eller delvis enige i at profesjonell lobbyisme bør synliggjøres. Det har den siste tiden vært en endring blant norske politikere rundt oppfatningen av behovet for et lobbyregister.

Selv om vi støtter Venstres forslag, er det etter vårt syn ikke godt nok bearbeidet og utredet, til at det vil fungere optimalt. Vi mener derfor det vil være mest hensiktsmessig om man satte i gang en utredning som kan munne ut i et forslag om hvordan et lobbyregister kan se ut. Våre fire organisasjoner stiller seg til rådighet for dette arbeidet dersom det er ønskelig.

Vårt forslag:

Stortingets presidentskap innstiller på at det skal gjøres en utredning om norsk lobbyregister, som kan munne ut i et konkret forslag som Stortinget kan stemme over. Utvalget bør ha klart for seg hva som er målet med lobbyregister, og vurdere ulike alternativer for hvordan registeret kan organiseres.

Ved spørsmål, ta gjerne kontakt med Therese Manus, daglig leder i Norsk kommunikasjonsforeningen, på telefon 480 64 462 eller e-post: therese@kommunikasjon.no.

Med vennlig hilsen,

Kjersti Løken Stavrum
Generalsekretær
Norsk Presseforbund

Arne Jensen
Generalsekretær
Norsk Redaktørforening

Guro Slettemark
Generalsekretær
Transparency International Norge

Therese Manus
Daglig leder
Norsk kommunikasjonsforening

Vedlegg: En komparativ analyse av ulike staters systemer med lobbyregister.